

Ἀλήθεια καὶ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας

Στὰ κείμενα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας δὲν συναντᾶται κάποιος ὀρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας γιατί ἡ πίστη καὶ ἡ λατρεία της συνιστᾶ ὑπαρξιακὴ πραγματικότητα ποὺ βιώνεται στὴν εὐχαριστιακὴ κοινότητα ὡς αἴτημα γιὰ ἀλήθεια καὶ γνησιότητα ζωῆς. Τὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐξαντλεῖται στὴ βάση μίας ὁμολογίας πίστεως, πράγμα ποὺ ἀπηχεῖ τοὺς δυτικoὺς ἐκκλησιολογικοὺς προβληματισμοὺς. Ἄλλωστε, ὅλοι οἱ περὶ Ἐκκλησίας ὀρισμοὶ προέκυψαν στὴ Δύση μέσα ἀπὸ τὴν πολεμικὴ καὶ τραυματικὴ ἐμπειρία τῆς διαίρεσης. Ἡ πίστη τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι μία παγιωμένη ἰδεολογία μίας ἐγκόσμιας κοινότητας ἀλλὰ συνιστᾶ ἐμπειρία τῶν ἐσχάτων ποὺ ὑπερβαίνει κάθε ἐννοιολογικὸ καὶ ἱστορικὸ σχῆμα. Γιὰ τὴν ὀρθόδοξη θεώρηση ἡ ἐκκλησιολογία δὲν εἶναι ἓνα αὐτόνομο καὶ ἀνεξάρτητο κεφάλαιο τῆς θεολογίας. Ὡς βιωματικὴ πραγματικότητα ἢ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας «σημαίνεται» παραπεμπτικὰ μὲ εἰκόνες καὶ σύμβολα στὴν εὐχαριστιακὴ της λατρεία καὶ εἶναι ἐνταγμένη ὀργανικὰ στὴ δογματικὴ διδασκαλία της.

Τοῦτο συμβαίνει, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἱστορικὸ καὶ κοινωνιολογικὸ ἐπιφαινόμενο, ἀλλὰ ἔχει τὶς ἀπαρχές της στὴν κοινωνία τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ μεταϊστορικὸς αὐτὸς χαρακτήρας τῆς Ἐκκλησίας τὴν προσανατολίζει πάντοτε πρὸς τὴ Βασιλεία καὶ δὲν τὴν ἐγκλωβίζει στὴν Ἱστορία, ὅπου ἡ διαδρομὴ καὶ ἡ πορεία της ἐξελίσσεται κατὰ φάσεις μὲ σταθερὸ προσανατολισμὸ τὰ ἔσχατα. Κατὰ συνέπεια, ἡ δομὴ καὶ ἡ διάρθρωση τῆς Ἐκκλησίας, τὸ πολίτευμα καὶ τὸ ἦθος της, δὲν εἶναι ἓνα ὁποιοδήποτε ἱστορικὸ προῖόν ἀλλὰ συνέπεια τῆς εὐχαριστιακῆς καὶ ἐσχατολογικῆς ταυτότητάς της ποὺ, ἀκολούθως, προσλαμβάνει ἱστορικὴ σάρκα καὶ ὑπόσταση. Ἀκόμη, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἓνας δεδομένος θεσμὸς ποὺ ἐπιβάλλεται ἀντικειμενικὰ ὡς ἀλάθητη ἐξουσία, οὔτε βέβαια μίᾳ ἀτομικῆ ψυχολογικῆς ἐμπειρίας, ἀλλὰ τὸ γεγονὸς καὶ ἡ σύναξη τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας. Ἡ Θεῆα Εὐχαριστία εἶναι τὸ κατεξοχὴν Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἀνακεφαλαιώνει καὶ ἐκφράζει τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας, συμπεριλαμβάνοντας μάλιστα καὶ ὅλα τὰ μυστήρια, ὅπως ἀκριβῶς ἐξείκονίζει λειτουργικὰ τὸ Μυστήριον τῆς ἐν Χρι-

σῶ ἀνακεφαλαίωσης τῶν πάντων. Γι' αὐτὸ καὶ μόνον ἡ Εὐχαριστία περιέχει, συνιστᾷ καὶ ἀναδεικνύει τὶς βασικὲς θεολογικὲς προϋποθέσεις τῆς ἐκκλησιολογίας.

Ὁ συνοδικὸς θεσμὸς ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ πράξη καὶ ἐμπειρία, ὡς ἀντανάκλαση τῆς κοινῆς τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀντιτίθεται πρὸς κάθε πνευματοκρατορικὴ ἀποδόμηση τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς κάθε ἀντιεραρχικὸ ἐξισωτισμὸ, ὅπως καὶ πρὸς κάθε μοναρχικὸ ὀλοκληρωτισμὸ. Στὴν πορεία τῆς μέσα στὴν Ἱστορία συχνὰ καὶ ἀναπόφευκτα συσκοτίζεται ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ὀρισμένα μέλη τῆς ὑποκύπτουν στὶς σκοπιμότητες καὶ στὶς ἐπιδιώξεις ἐνὸς θρησκευτικοῦ, δηλαδή, ἐγκλωβισμένου στὴν Ἱστορία κοσμικοῦ θεσμοῦ. Οἱ αἰρέσεις καὶ τὰ σχίσματα, οἱ ἔριδες τῶν πρωτείων, οἱ πολιτικὲς καὶ ἐθνικιστικὲς φιλοδοξίες, ἡ γραφειοκρατικὴ ἱεραρχία, τὰ ἄσχετα ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ ἐμπειρία ἀξιώματα καὶ οἱ λοιπὲς παραμορφώσεις στὴν ἐκκλησιολογία, δὲν συνιστοῦν παρὰ τὴν ἱστορικὴ σάρκα τῆς Ἐκκλησίας, τὴ θρησκευτικὴ ἔκπτωση καὶ ἀλλοτρίωση ὀρισμένων μελῶν τῆς. Παρ' ὅλες τὶς κακοήθειες τῆς Ἱστορίας, μόνιμος καὶ σταθερὸς παραμένει ὁ προσανατολισμὸς τῆς μίας, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ποὺ προσδοκᾷ ἔντονα καὶ ἤδη βιώνει τὰ ἔσχατα τῆς Βασιλείας, πέρα ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, στὴν εὐχαριστιακὴ λατρεία, δομὴ καὶ συνοδικὴ διάρθρωσή τῆς.

Ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ συνιστᾷ χαρισματικὴ μεταβίβαση τῆς παραδεδομένης πίστεως καὶ συνδέεται μὲ τὴν εὐχαριστία καὶ τὴν ὀρθοδοξία, δίχως νὰ ἀφορᾷ μεμονωμένα ἄτομα. Πρόκειται πρωτίστως γιὰ διαδοχὴ εὐχαριστιακῶν κοινοτήτων ὡς γεγονὸς κοινῆς τοῦ ὅλου Σώματος καὶ ὄχι ἀσφαλῶς γιὰ δημιουργία μίας ἱεραρχίας ἀξιωματῶν, ἐρήμην τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Πέρα ἀπὸ ὅποιαδήποτε ἀξία καὶ ιδιότητα, ὁ κάθε ἐπίσκοπος εἶναι ἐγγυητὴς τῆς ἀποστολικότητος ὡς διάδοχος τῶν Ἀποστόλων στὴν εὐχαριστία καὶ στὴν ὀρθοδοξία. Λαμβάνει τὴν ἱερωσύνη του μέσα στὴν εὐχαριστία καὶ γιὰ τὴν εὐχαριστία μέσα στὴν τοπικὴ Ἐκκλησία ποὺ προΐσταται. Ἐξάπαντος, ἡ ἐπίκληση τῆς ἀποστολικότητος παραπέμπει στὴν ἴδια τὴ δομὴ τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι σὲ κάποια ἱεραρχία ἀξιωματῶν. Ἡ ὀργανικὴ ἐνότητα καὶ κοινῆς μεταξὺ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν πραγματώνεται μὲ τὸν συνοδικὸ θεσμὸ ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ συγκρότηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Ὅποιαδήποτε ἄλλη καθιδρυματικὴ δομὴ παγκοσμιότητος ἢ ἀπόλυτου αὐτοκεφαλισμοῦ στὴ δομὴ καὶ διοργάνωση τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐκφράζει παρὰ σκοπιμότητες καὶ ἐπιδιώ-

ξεις ενός θρησκευτικού, δηλαδή, ἐγκλωβισμένου στην Ἱστορία κοσμικοῦ θεσμοῦ.

Οἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίες ὡς αὐτοτελεῖς ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες δὲν εἶναι ἀνεξάρτητες καὶ ἄσχετες μεταξύ τους. Ἡ ὀργανικὴ τους ἐνότητα καὶ ἀλληλοπεριχώρηση πραγματώνεται μὲ τὸν συνοδικὸ θεσμὸ πού, δίχως νὰ συνιστᾶ μία δομὴ ὑπεράνω τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, συνδέει τὶς κατὰ τόπους Ἐκκλησίες, ὑπερβαίνοντας ἔτσι τὸν κίνδυνο μίας παγκόσμιας ὀργάνωσης. Κάθε τοπικὴ Ἐκκλησία, γιὰ νὰ ἔχει ἐκκλησιολογικὴ πληρότητα, δὲν ἀρκεῖται μόνο στην ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπο εὐχαριστιακὴ σύναξι, ἀλλὰ ὀφείλει νὰ εἶναι σὲ πλήρη κοινωνία μὲ τὶς ὑπόλοιπες τοπικὲς Ἐκκλησίες ἀνὰ τὸν κόσμο. Ἐτσι κάθε ἐπίσκοπος πού ἐκλέγεται καὶ χειροτονεῖται συνοδικὰ ἀλλὰ καὶ μετέχει στὴ σύνοδό του ὡς ἐπικεφαλῆς μίας τοπικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ τὸν σύνδεσμο τῆς τοπικῆς μὲ τὴν Ἐκκλησία ἀνὰ τὴν οἰκουμένη.

Ἡ ἐσωστρέφεια τῆς σύγχρονης Ὀρθοδοξίας σχετίζεται κυρίως μὲ τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τὴ νεωτερικότητα καὶ ἐξῆς διαμορφώθηκαν ὄχι ἀπλῶς τοπικὲς, ἀλλὰ κυρίως ἐθνικὲς Ἐκκλησίες. Οἱ ἰδιάζουσες γιὰ κάθε τοπικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἱστορικὲς συγκυρίες μετέφεραν τὸ ἐκκλησιολογικὸ αὐτὸ πρόβλημα, ὡς μὴ ὀφείλε, τόσο στὴ λεγόμενη Ὀρθόδοξη Διασπορὰ ὅσο καὶ στὴν ἱεραποστολή, δυσχεραίνοντας ἀκόμη περισσότερο τὴν ἐνότητα καὶ τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Ὀρθοδοξίας στὸν σύγχρονο κόσμο.

Ἀντίβαρο στὸν ἰδιότυπο αὐτὸ ἐθνικισμὸ καὶ στὴν ἰδεολογικὴ ἐσωστρέφεια, πού ἀγγίζει κάθε πτυχὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀποτελοῦν οἱ πρωτοβουλίες καὶ οἱ ἐργῶδεις προσπάθειες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ συνεργαστοῦν οἱ κατὰ τόπους Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες γιὰ τὴν προετοιμασία τῆς ἐπικείμενης Πανορθόδοξης Συνόδου, τῆς ὁποίας τὴ σύγκλιση χρόνια περιμέναμε. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος ἀναμένεται νὰ ἐπανεκκινήσει τὴ συνοδικότητα σὲ πανορθόδοξο ἐπίπεδο στὸν 21ο αἰῶνα, νὰ ἀναζωογονήσει τὴ συνοδικότητα σὲ ὅλα τὰ πλαίσια τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκφράσει ἐμπνευσμένα τὴ μαρτυρία καὶ παρέμβαση τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας στὰ προβλήματα τοῦ σύγχρονου κόσμου.

Σταῦρος Γιαγκάζογλου